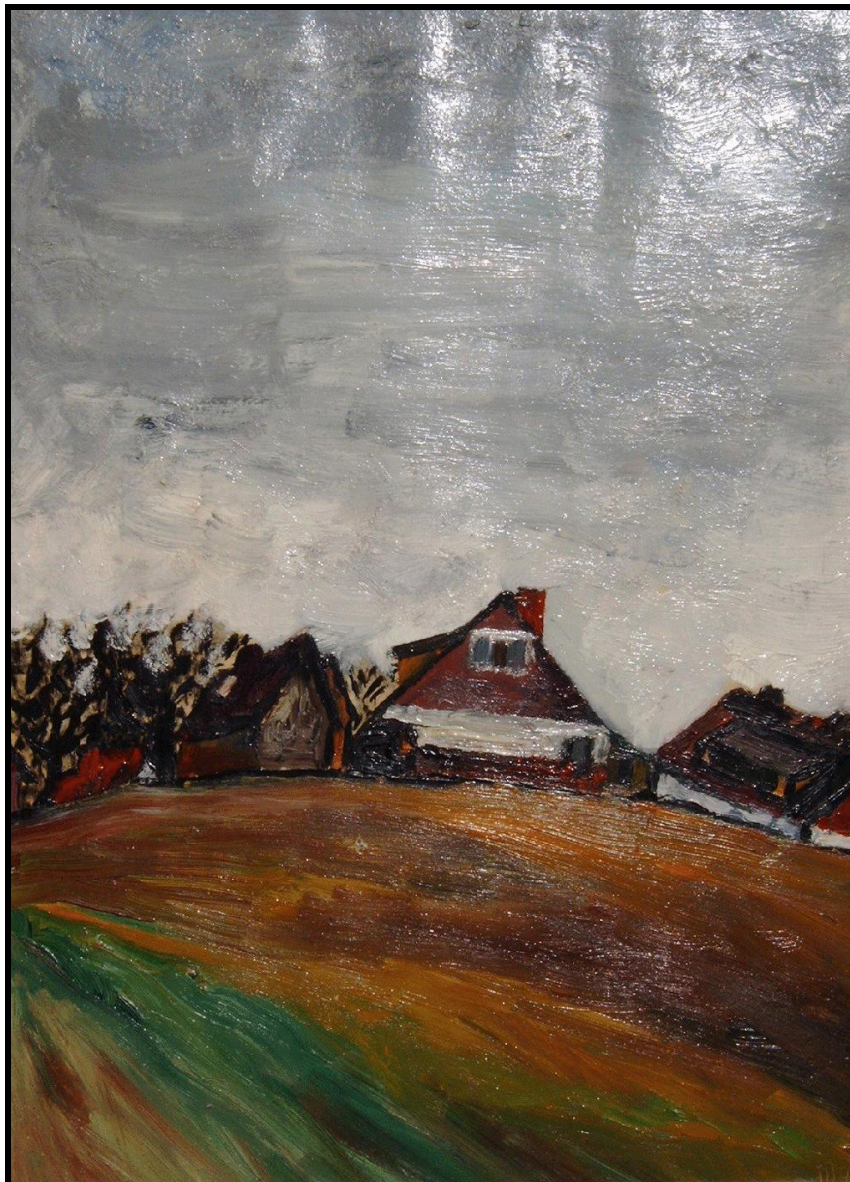

Dr. Huschke háza

Dr. Huschke háza; olajkép – H. S.; 1975

Heinrich Steininger

Tartalom

Mondd	4
A manóház	4
Keresés és találás	5
Dr. Schimmelpfennig módszerei	7
A tomahawk	8
A kórházi tartózkodás	12
A betegség utáni időszak	15
Antje barátnője	25
Dr. Huschke háza	28
Hova	31

Épp, hogy kiszabadultam a tiszteletteljes aktusból és a másik,
sóhajtósból;
leülök és elgondolkozom az idő rémületmentes múlásán.
(César Vallejo: Egy szóval)

Mondd

Mondd, hova tűntek a virágok,
hol maradtak el
Mondd, hova tűntek a virágok,
mi történhetett?
Mondd, hova tűntek a virágok,
Lányok tépdesték
Mikor értjük meg valaha,
Mikor értjük meg valaha?

Egy mezőn fekszem. Hosszú, fürtös hajam az arcomba hull és megvéd a könnyörtelenül izzó naptól. Kezeim egészen finoman és óvatosan végigsimítják a gyepet; csak az ujjhegyeimmel érek hozzá. Fűszálakat, százsorszépeket érzékelek, és a földet érzem. A levegő meleg és olyan illattal teli, hogy képes vagyok elhinni: itt lehet élnem. Mélyen és nyugodtan lélegzem.

Tücskök ciripelnek és madarak repülnek fent a Mulde-völgy fölött. Időről-időre elhalad egy habcsúcsos hullám a folyón és újabb illatot hoz magával. Akkoriban – gyermekként – mindig azt gondoltam, hogy a folyón felfelé egy óriás mossa a fogát. Később hallottam egy vegyipari üzembről, amely hatalmas zsilipeket nyit meg, hogy megszabaduljon szén-diszulfidos vegyületeitől és más mérgektől. Akkoriban láttam az utolsó halakat meghalni...

A manóház

Ha lemegyünk a – közvetlenül a Hopfenberg l mellett lévő – Schwalbenbergről a már azóta eltűnt és akkoriban még két csipkebokorral díszített öreg dűlőúton, a Martinsbergre jutunk. Ott volt az otthonunk, amióta eszemet tudom. Télen sok hóban volt részünk és hideg volt. Barnaszénnel fűtöttünk. Fát csak a brikett meggyújtásához használtunk. A házban minden reggel hideg volt, és apám rakott tüzet. A hétköznapiakon a tűzgyújtást néha anyámnak kellett elvégeznie, mert apám a (szovjet-német részvénytársasági) Wismutnál műszakban dolgozott. Amikor a konyhába hívtak minket – az volt az első meleg hely a házban –, már reggelizni lehetett.

A péktől hozott friss kenyeret mártogattuk a malátakávéba, majd cukorba. Anyám néha piritózt is készített: a kenyérszeleteket a tűzhely forró lapjára tette és mindkét oldalát megpirította. Erre aztán lekvárt kentünk. Akkoriban minden nagyon finom volt. És a konyhában meleg volt. Kilenc órakor pedig megszólalt a rádióban egy műsor: „A manóház“. A bevezető dal így szólt:

Gyerekek és játék babák,
hozzá még a bábfigurák,

mostantól csak rendben, csendben
gyűjtek csak körém most már!
Dalok, mesék, történetek –
vagy akár egy virágcsokor
Üdvözöl most benneteket
ebből a szép manóházból!

Aztán történeteket hallottunk: a kis Fillérről, Szellő kapitányról és Hársfai gazdáról. Én közvetlenül a rádió mellett ültem (egy sárga Minetta típus volt), és hallgattam a hangokat és túrtam az orromat.

Keresés és találás

A legszívesebben otthon voltam, mindenféle dolgokat kerestem, mindenhol kutakodtam. Mindenre kíváncsi voltam. Kerestem a lakásban és kint is, de mindig nagyon óvatosan. A félelem általában mindig nagyobb volt bennem, mint a felfedezni vágyás. A ház persze nagynak tűnt, nagyon nagynak. Annak ellenére éreztem így, hogy csak négy lakható szoba volt benne, és azok sem voltak nagyobbak tizenhat négyzetméternél. De a padlás hatalmas volt számomra – nagy, piszkos és hideg. Télen befűjt a hó a cserepek résein, mert a tető néhány helyen hibás volt, és hiányzott a szigetelés. Ennek ellenére nagyon jól lehetett ott háromkerekűvel biciklizni. Mindig a padláslépcső feljárata körül.

Emlékszem, amikor egyszer nem sikerült „bevenni“ egy kanyart. Nagy robajjal indultam lefelé, fokról fokra – de az ezt követő ordításom még hangosabb volt, mint a zaj, amit a háromkerekű és testem okozott a lépcsőkön lefelé. Azért a padló keménységének tesztelésén kívül mással is foglalkoztam. Korábban a hálózati konnektorok még nem voltak úgy védve a kisgyerekektől, mint ma. És nálam a gyermeki butaság a kíváncsisággal párosulva még nagyobb volt, mint az ismeretlennel szembeni óvatosság. Egyszerűen tudni akartam, hogy mi van ott! Így aztán először egy rézdrótnak az egyik végét dugtam be a konnektorba, majd a másikat. Óriási ütést kaptam! Meglepetésemből a mosdó alatt ocsúdtam fel és a ház sötét volt. Anyám éppen nagymosást csinált. A Thurmpferle típusú mosógép leállt. Anyám feltapogatózott a mosókonyhából a lakásba. Megszidott egy kicsit, de azt hiszem, nem is fogta fel igazán: ha a huzal végeit fordított sorrendben dugom a konnektorba, akkor többé már nem időznék az élők körében. És mit is jelenthetett volna ez?

Egyszer, kutatói készítemnek engedve szüleim ébresztőóráját szedtem szét. Aztán újból össze is szereltem. Fogalmam sincs, mekkora lehettem akkoriban. De mindegy is. Amikor az összeszereléssel készen voltam, az órának még volt néhány alkatrésze „laboratóriumi asztalomon“. Úgy igyekeztem leplezni akciómat, hogy a többé már nem

működő vekkert eldugtam. A kimaradt alkatrészeket pedig – túl sok már nem volt (hát persze!) – a szemetesbe dobtam. Úgy ügyeskedtem, hogy legalulra kerüljenek. Tökéletes! Szüleim szerintem soha nem tudták meg, hogy az évekkel később előkerülő ébresztőóra miért adta meg magát. Erre vonatkozó kérdésekre tömören csak annyit válaszoltam: biztosan végelgyengülésben szenvedett.

És akkor azok a kiskacsák, szegények! Nyáron hébe-hóba kitettünk a kertbe egy vízzel teli cinkkádat. Már nem emlékszem, hogy a bátyám vagy én voltam-e az ötletgazda, de kipróbáltuk, hogy a kis tollas jöszágok mennyi ideig képesek a víz alatt lenni. Ennek megfelelően beletettük az összes kiskacsát ebbe a kádba, majd addig bökdöstük a kis madárkák fejét, hogy tényleg elég hosszú ideig maradjanak a víz alatt. A kiskacsák egyike sem élte túl kísérletünket. A büntetés nem is maradt el: a felelős személyt felelősségre kellett vonni. Ennek a levét bátyám itta meg, hiszen kettőnk közül ő volt az idősebb. Hát persze, hogy így kellett lennie! És a büntetés szigorának a vétség mértékét is tükröznie kellett. A megnevelésnél nekem is ott kellett lennem. Valószínűleg azért, mert később én is sorra kerültem volna. Meg-megránduló vállakkal álltam bátyám mellett, akinek a veréses büntetést el kellett szenvednie. Amikor az atyai ütlegek hatására kiáltásai már túl hangosakká váltak, én bepisiltem a nadrágomba. Tisztán csak megelőzésként. De úgy tűnt, hogy ez mentett meg, mert a mellettem lévő kis tócsa lehetett az oka annak, hogy apám a rám kirovando büntetéstől már eltekintett.

Azért a házon kívül is elég felfedeznivaló volt. Kertünkben láttam azt a papneveldét, ahová születésem előtt száz évvel Karl May volt főiskolai gyakorlatra beíratva. Láttam az óvodát is, különböző polgári házakat és Dr. Huschke villáját. Már akkoriban megérintett ez a ház – nagy volt és szép! Onnan körülnézve fantasztikus kilátásban lehetett része az embernek a Mulde völgyén végig Gluchoi irányában. Elképzelttem, milyen szép lehet az erkélyről nyugat felé tekintve kávé inni, beszélgetni és olvasni. De amikor ezek a gondolatok ébredtek bennem, már nagyobb voltam. Előbb még ismeretséget kellett kötnöm az orvosként dolgozó háztulajdonossal. Kapcsolatunk tulajdonképpen jelentéktelen volt. Ennek ellenére mély nyomot hagyott bennem, és életemet a szó legigazabb értelmében meghatározta.

És a ház mindenek fölött állt. Minden nap láttam kis alvókamrámból. Télen szabad rálátásom volt egészen az erkélyig, mert a fákon nem volt lomb. Sajnos a hideg évszakban nem használták a lakók. Amikor melegebbé vált az idő, akkor meg a fák leveli tették leginkább nehezzé a rálátást. Ritkán láttam a ház urát, Dr. Huschkét.

De aztán eljött az az idő is, amikor meg kellett ismernem őt. Sajnos.

Dr. Schimmelpfennig módszerei

De ahhoz, hogy egy doktorral kössön ismeretséget az ember, betegnek kell lennie. Én meg az lettem. Apám rajongott a versenymotorozásért. Így fordulhatott elő, hogy a hatvanas években május vagy június táján Windslauba utaztunk. Ott azt hiszem, volt egy völgyzáró gát, vagy legalábbis egy nagyobb tó. És akkoriban ott tartották a motorcsónakok Európa-bajnokságát.

Engem ez untatott. A vízben pancsoltam, és a víz hideg volt – nagyon hideg. Így aztán alaposan áthűlhettem. Megbetegedtem. Egy kis nátha, talán valami influenza; apróságok, amik aztán elmúltak. De maradt egy nagy probléma. Ettől kezdve igen erős fülfájdalmakkal küzdöttem. Minden év tavaszán különösen kellemetlenné vált a dolog; ráadásul a fülem gennyesedett. Így aztán egyszer aggódó anyámmal Öxelburgba utaztunk. Busszal mentünk. Egy másik, Zetzschből jövő anya, aki a gyógyszertár fölött lakott, velünk együtt utazott a lányával ugyanilyen ügyben ugyanoda. Szemügyre vettem a lányt, de nem tudtunk megegyezni sem játékban, sem beszélgetésben. Így aztán szótlanul ültünk egymással szemben, míg anyáink éppen azon igyekeztek, hogy gyermekük fülbetegségét minél jelentőségteljesebbnek tüntessék fel.

Öxelburgban praktizált egy orr-, fül- és gégészorvos, Dr. Schimmelpfennig. Már maga a hosszú név is – D o k t o r S c h i m m e l p f e n n i g – erőteljes benyomást keltett bennem. Nem is szólva az orvos megjelenéséről: magas, sovány ember volt, aki egy furcsa, hibás tükröt viselt a fején: a közepén lyuk volt. Ezt véltem hibának. Természetesen rögtön tudni akartam, hogy miért van ott az a lyuk. És ő minden kérdésemre türelmesen és barátságosan válaszolt. Végül a minden részletre kiterjedő beszélgetést követően megvizsgálta a füleimet. A bal fülemben problémára bukkant. Amíg a nővér mosolyogva néhány gyerekkönyvet akart nekem mutatni (amik helyett inkább roppant méretű keblei keltették fel a kíváncsiságomat), Dr. Schimmelpfennig halkán beszélgetett anyámmal. Aztán az orvos a mélyen arcába húzott tükrével újra velem kezdett el foglalkozni. Előbb érdeklődött sportteljesítményeim iránt. És megkérdezte, hogy a tornázást kedvelem-e, amire igennel válaszoltam. Örültem, hogy Dr. Schimmelpfenniget ennyire érdeкли sportolói pályafutásom. Aztán elmagyarázta, hogy egy ágyra kell kötöznie, mert csak így tudja nyugodtan megvizsgálni azt a „csúnya“ bal füleimet. És mivel végig olyan barátságos volt, könnyedén ráálltam a dologra és készségesen megengedtem, hogy az ágyhoz kötözzenek, míg anyámnak ki kellett mennie a rendelőből. Hogy milyen alattomosak tudnak lenni az orvosok! Amint karjaim, mellkasom és lábaim – lószerszámhoz hasonló szíjakkal

– hozzá lettek kötözve az ágyhoz, fejem pedig a nővér erőteljes kezei közé és mély dekoltázsába lett szorítva úgy, hogy alig láttam valamit, Dr. Schimmelpfennig nagyon tárgyilagossá vált. A nővér hatalmas hajlatai közül kitekintve megláttam, ahogy egy nagy, vékony és görbe fogó közelít a bal fülemhez. Röviddel ezután testem fájdalom által kiváltott felágaskodását a bőrszíjak akadályozták meg. Úgy sikítottam, mintha nyársra húztak volna, és megpróbáltam fejemet valahová a nővér mellei közé rejteni. De a mellek tulajdonosának satuszerű kezei újra odatartottak Dr. Schimmelpfennig fogójához. És újból áthatottak azok a kozmikus fájdalmak, amelyekkel szemben hangszalagjaim teljes erejével küzdöttem. Ez a harc eltarthatott egy ideig. Amikor vége lett, egy fekéllyel kevesebb volt a fülemben.

Amíg Dr. Schimmelpfennig arról próbált meggyőzni, hogy milyen hősies voltam, a nővér újrarendezte melltartója tartalmát. A bőrszíjakat levették rólam. Elhagyhattam a kínzószobát, és a várószobába küldtek, ahol anyám éppen az utolsó könnycseppeket törölte arcáról. Mennyire szenvedhetett a kihallatszó fájdalom- és segélykiáltásoktól! Ettől fogva gyógyultnak minősültem.

Busszal mentünk haza. Megint egymással szemben ült a két anya és megint nem tudtam a másik anya lányával mit kezdeni. Hallgatag utastársam hozzám képest szerencsés volt. Belsőfül-bőrzékenységben szenvedett. Fogalmam sem volt, hogy mi lehet az. Mindenesetre ugyanúgy nézett ki a visszaúton, mint odafelé. Kezelésének eredményét csupán egy kis üvegcsé fülcseppel igazolhatta. Én viszont vastag gézpólyából készült fülvédővel rendelkeztem, ami csaknem az egész bal arcomat eltakarta. Üvegcsékről meg tablettákról nem is szólva. És a fogó tompa behatolását még mindig éreztem a bal fülemben. Igen, meggyógyultam. Minden későbbi kérdésre, hogy van-e még fülfájásom, a későbbiekben mindig nemleges válasszal éltem. Ezzel egy darabig elvoltam. Hiszen az első időszakban minden rendben is volt.

A tomahawk

Az évek során – főleg tavasszal – ismét kiújultak a fülfájásaim. Én azonban hősiesen hallgattam. Hiszen meggyógyítottak. De aztán a fájdalmak egyre kellemetlenebbé váltak. Anyám előtt sem tudtam már titkolni a dolgot: a fülem gennyesedett. A párna egyértelmű bizonyítékokkal szolgált. Sírva ismertem be neki, hogy már hosszabb ideje fülfájásom van, és esdekelve kértem, hogy soha ne kelljen többé Dr. Schimmelpfennighez mennem. Mivel akkoriban nem csak én, a leszíjazott, hanem anyám is szenvedett a történetektől, ezért engedett kérésemnek. Így legközelebb a helyi rendelőintézetbe mentünk, Dr. Huschkéhoz. Őt más vizsgálatok révén, már korábban ismertem. Soha nem okozott nekem fájdalmat, legalábbis nem nagyon. Csak az

injekciók voltak rosszak. De egy szűrés még mindig kellemesebbnek tűnt, mintha fényképezkedni kellett volna...

(Egyszer minden gyereket elküldenek a szülők a fényképészhez; igaz, én anyám társaságában jártam ott. Kelletlenül tettem eleget kérésének: a fényképezés nekem mindig gyanús dolog volt. A felnőttek elbújnak egy fekete – FEKETE! – kendő mögött. Világosság van és sötétség. A helyiségeket függönyök osztják fel és a nyitott ajtókon és ablakokon keresztül beáramló levegő mozgatja őket. Valamelyik sarokban egy szürke cinkkád áll. És aztán nagyot villan valami. Biztos maga az atyaúr isten. Az egész olyan áttekinthetetlen dolog maradt számomra, és a félelemtől újra meg újra sírva fakadtam.)

Mi volt ehhez képest Dr. Huschke injekciója?! Egy rövid karmolászás, egy karcolás, egy csiklandozás, egy bökés. Meghatározott kezdete volt és meghatározott vége. Minden egy világos szobában zajlott le, és jó szerencsével nem az öreg, kövér, mogorva, hanem a csinos, fiatal és mindig mosolygó nővér kezei közé került az ember. Ráadásul az itteni tiszta helyiségekben éterillat uralkodott. Szerettem ezt az illatot. Milyen jó volt ez az illat a fényképész hosszú, nehéz függönyeinek áporodott szagához képest. Nála még azt sem tudhattam, hogy a függönyök mögöttük az ördög, annak nagyanja vagy akár maga a kaszás áll-e, aki csak anyám vagy a fényképész figyelmetlenségére vár, hogy aztán engem elrabolhasson. Vagy lehet, hogy maga a fényképész volt az ördög? Soha nem tudtam megállapítani. De mindig minden lehetőséggel számoltam.

Elmentünk tehát a rendelőintézetbe, Dr. Huschkéhoz. Amikor megérkeztünk, úgy tűnt, mintha az egész város beteg lenne és kezelésre várakozna. Én utolsóként kerültem sorra; a várakozás egy örökkévalóságnak tűnt. Amikor behívtak bennünket, anyám elmesélte Dr. Huschkének eddigi „pályafutásomat“. Beszélt a fülfájásomról, Dr. Schimmelpfennigről és minden ilyen dologról. Huschke doktor unottan hallgatta. Adott egy injekciót a hátsómba és az orvosokra oly jellemző magabiztossággal kijelentette, hogy három nap múlva megkapom a következő injekciót – aztán már egészséges leszek. Ezzel búcsúzott tőlünk. Tényleg jobban éreztem magam. Valóban meggyógyultam – *ebben az évben*. A következő évben azonban ismét ugyanezekkel a tünetekkel küzdöttem; a fülem fájt és folyt. Újból elmentünk Dr. Huschkéhoz és újból megkaptam az injekciókat. De ezúttal nem volt semmi hatásuk; sem a harmadiknak, sem a negyediknek, sem a tizedik injekciónak. Hosszabb ideig beteg voltam, de aztán valamikor megint jobban lettem.

A következő év aztán tökéletes drámává vált. Megint a bal fülemmel volt baj. Megint kaptam injekciókat. De ezúttal akár ötven is lehetett! És egyik sem volt hatással. Belázasodtam, már járni sem tudtam. Egyensúlyérzésem nem működött többé. Emlékszem, hogy végére a

kezemmel a falon végigtapogatózva tudtam kimenni. Akkor még viszonylag elfogadhatóan éreztem magam. Később már csak négykézláb tudtam közlekedni. Kéz segítsége nélkül már nem is tudtam állni. Dr. Huschke innentől kijárt hozzánk, és egyre rövidebb időközökben tett nálunk látogatást. És újra meg újra ugyanazokat az injekciókat kaptam – penicillint. De nem segített. Egy éjszaka aztán eljutottunk a végsőkhöz: a lázam túl magasra szökött fel. Álmodtam, fantáziáltam, lázálmaim voltak. Egyik álmomban indiánként láttam magam: Ülő Bika voltam – Tatanka Yotanka.

Túl sok indiánfilmet láttam. És most azokba költöztem át. Tatanka Yotankáért akartam harcolni és megvédeni őt. „We were all wounded at Wounded Knee“ – én is. Sőt, én különösen.

A szomszédban a szüleim Heinz Schenk a „Kék kecskebak“ című műsorát nézték. Rettenetes volt. A szobámban vér patakzott. Odaát meg Bembel Heinz énekelt almabor ihlette melódiákat. Úgy éreztem, nem marad más választásom. Megkerestem utolsó fegyveremet, a tomahawkomat: az akkoriban éppen műszakirajz-órákon használt nagy vonalzó. Sokáig gondolkoztam azon, megtegyem-e az utolsó lépéseket. Azt hiszem, manapság néhány kormányfő könnyedebben vetné be az atomfegyvert, mint ahogy én akkoriban a tomahawkomat. A sötét hálószobában fel és alá jártam. Lovak száguldottak el mellettem. Halott indiánok és skalpok szegélyezték utamat. És akkor még Lia Wöhrt is hallottam énekelni a szomszéd szobából a vendéglősné szerepében, és Reno Nonsent, aki a Kék kecskebakban a gyengeelméjű segédpincért játszotta. Ez most már tényleg hadüzenet volt! Végre megtaláltam a szekrény tetején a vonalzó. Valaminek történnie kell! Megragadtam a tomahawkomat és előretartottam. A holdfény megmutatta a tükörben az ellenfelet. Én magam voltam az. Mivel nem tudtam, hogy én akkor most Heinz Schenk, Lia Wöhr vagy Reno Nonsen vagyok-e, biztosra mentem. Odacsaptam. Tatanka Yotanka meg volt mentve – a tükör viszont odalett. Üvegcserepek gyilkos csörömpölése visszhangzott az egész házban. Eközben elveszítettem a tudatomat. Az a szép tükör! Majdnem másfél méter magas volt, több mint fél méter széles és fekete fa keretezte. Mit nem adnék érte, ha ma az enyém lehetne...

A „Kék kecskebak“ adását kék fény váltotta. Megérkezett a mentőautó. Ezúttal nem Dr. Huschke, hanem Dr. Lunge érkezett. A sürgősségi orvos. Egy injekciót kaptam tőle – azt hiszem, csak az elaltatásomra szolgált. A következő reggel beszállítottak a kórházba. Megint kék fény kíséretében. Anyám is velem volt. Folyton azt kérdeztem tőle, hogy éppen akkor hol járunk. Nekem tényleg úgy tűnt, mintha utolsó nagy utazásom kezdődött volna meg.

A körzeti kórházban először hűvös almalekvárt kaptam. Finom volt. Úgysem tudtam mást enni. A hőmérsékletem olyan magas volt, hogy egy felnőttnél már belehalt volna. Aztán elkezdődött a vizsgálat. Az orvosok

szüntelenül a szemembe néztek bele. Ezt nem értettem, hiszen eddig abból indultam ki, hogy a problémám a bal fülemben keresendő. Talán azt feltételezték, hogy tumorom van. De semmit nem találtak. Csak annyit tudtak megállapítani, hogy már nem tudok járni. Egyensúlyérzékelésem teljesen szétzilálódott. Több órás tapogatózás és szembe nézegetés után csak kérdő arcokat láttam magam előtt, amelyekből azt olvashattam ki, hogy mindenki tanácstalan. Az orvosok fennhatóságába vetett hitem kezdett meginogni. Dr. Schimmelpfennigre kellett gondolnom: még ha testi erőszakkal is, de megoldotta a problémát. Még ha csak időszakosan is. És úgy láttam, hogy itt is időszakos megoldást próbálnak keresni! Csakhogy azt éppen most gyorsan, nagyon gyorsan kell megtalálni. Sok idő már nem állt rendelkezésre.

Világosnak tűnt, hogy a következő egy-két napon belül túllépek a halál küszöbét. És a körzeti kórházban senki nincs, aki engem ebben megakadályozhatott volna. Ezért aztán átszállítottak a megyei kórházba. Ismét kék fényel, de most sziréna nélkül. Ott beszállítottak az orr-fülgézészeti osztályra, ahol – már késő délután lehetett – azonnal megvizsgált egy magas, vékony, határozottnak tűnő orvos, aki egy kicsit Dr. Schimmelpfennigre emlékeztetett. Hamar végeztünk; akkor úgy tűnt, hogy az orvos tudja, mi hibádzik nálam. Elmélete megalapozásához még egyszer megröngteneztek. És akkor – anyámat már hazaküldték – azonnal a kés alá kellett mennem. Késő este! Tényleg úgy tűnik, hogy éppen csak megúsztam. Ugyanakkor volt még egy probléma: a hűvös almalekvár. Nem voltam éhgyomorra.

Büntetésképpen gerincvelőt vettek tőlem. Legalábbis így hívták. Schimmelpfennig-módra egy asztalra fektettek és a hátamat meg kellett görbítenem, ahogy csak tudtam. Több kínzóember is lefogott. És akkor egy embertelen lény hátulról – micsoda gyávaság! – egy tűt nyomott mélyen a hátamba és azzal piszkált bennem. Üvöltöttem, ahogy tudtam. Valamikor aztán abbahagyták és kihúzták belőlem a kínzóeszközt. Megmenekültem. Fájdalom nélkül halhatok meg. Milyen kellemes. Kaptam egy injekciót és a nagy „repülés” előtti utolsó órákat alvással töltöttem.

A következő reggel keltettek. Egy nővér simogatta a fejemet. Aha, szóval nyaktilóval fognak végezni velem. Aludtak rá egyet, és a következő reggelen megoldásra jutottak. Szóval nincs kiút, nincs esély. De miért nem vágják le a fejemet már este? Biztos az almalekvár miatt. Nem akarták, hogy a nyaktilót összehányjam. Megadtam magam a sorsomnak. Szerencsére a nyaktiló látványától megkíméltek. Teljes narkózt kaptam. Álmomban láttam magam előtt az elítélt döbönt tekintetét, amikor a »Fahrstuhl zum Schafott« című filmben megpillantja a nyaktilót. Ehhez jött még Miles Davis nagyszerű zenéje. Éber állapotban ezt nem bírtam volna ki és biztosan meghaltam volna

szívelégtelenségben. Ilyen szempontból a teljes altatást nagyon humánusnak tartottam. Minden átgondolt és valahogy ünnepélyes volt. Az altatás máris kezdett hatni. A vesztőhelyre vezető úton egyszer még a szabadba is kimentünk. Lehet, hogy valamilyen golgotai módon akarnak végezni velem? Az eső szitált, a föld pedig fiát siratta. Békésen elaludtam. Lezártam mindent.

A kórházi tartózkodás

Egy sötét szobában ébredtem fel. Ott feküdtem, teljesen egyedül. Nem tudtam, hogy nappal vagy éjszaka van-e. Az ajtóban szüleim szellemalakjait láttam; kicsi, kövér anyámat és apámat, aki kissé ferdén állt rövid és hosszú lábán. Kalap volt rajta, mint mindig. Aztán eltűntek. Emberek beszélgetését hallottam. Nagyon halkán, nagyon távol. És ennek ellenére mellettem álltak. Körülöttem készülékek voltak feltornyozva. Nem tudtam mozogni. Mindenütt tömlők és kábelek csatlakoztak rám.

Sokkal később egy nagyobb kórterembe kerültem át. Akkor jöttem rá, hogy az operáció után különleges megfigyelés alatt álltam. Vagy lehet, hogy az „indulási csarnokban“ voltam? Bárhogy is alakult: most már a kilábalási fázisba léptem. Tudtam mozgatni a jobb karomat, és a fejemet próbáltam megtapogatni. Hatalmas turbánba volt bebugyolálva. A turbán a nyakamat is befedte; csak az orrom, a szám és a szemem volt szabadon. Biztosan azért van ez így, mert levágták a fejem, aztán később rájöttek, hogy mégis van lehetőség a megmentésemre. Így aztán visszavarrták a fejemet a nyakamra. Később azt álmodtam: levágták a fejem, és én még utánanyúlhattam gyorsan elguruló fejem után. Amikor visszatettem a nyakamra, mindkét kezemmel tartva szaladtam egy orvoshoz, aki azt újra rögzítette a helyén. Megmenekültem.

A kórteremben öt másik beteggel együtt feküdtem. Mindannyian különböző betegségben szenvedtek és már túlestek a műtéten. Volt, akinél polipot operáltak le a hangszalagjairól, másnál gennyes mandulát vettek ki és fülfájdalmakat orvosoltak; aztán ott voltak a „kanalazóbrigád“ tagjai is. Náluk a túl elálló fülek igazítása volt a beavatkozás tárgya. Ehhez egyszerűen csak egy kis bőrt távolítottak el a fül mögül, majd az így szabaddá váló fület újra hozzavarrták a fejbőrhöz. Az ilyen pácienseknek először a hátsó fejbőrre ható kellemetlen húzó érzéssel kellett megküzdeniük. Ennek ellentételezéseként viszont légellenállás szempontjából sokkal kedvezőbb együttműködéssel rendelkeztek. És a húzó érzés egy idő múltán eltűnt, így végre sapkát vagy kalapot is fejükre húzhattak anélkül, hogy fülük előre felé hajlott volna. Micsoda győzelme ez a modern orvostudománynak!

Nekem most kezdődött az egészségessé válás időszak. Feküdtem az ágyban és az első napokban csak folyékony táplálékot kaptam egy csőrös csészéből. Újra meg újra és csak ebből az itatóedényből. Víz, tea, különböző levek, húsleves, tojásos grízleves, híg zabkásaleves, édes grízkása... minden egy csőrös csészéből. Azon gondolkodtam, hogy miért is találta fel az emberiség a tányért és az evőeszközöket. Végül is a lényeges dolgokat egy itatóedényből is magához tudja venni.

De aki sokat iszik, annak gyakran kell pisilnie is. Erre a célra az „erősebbik nem“ számára a csőrös csészéhez hasonló edény állt rendelkezésre, csak éppen annál nagyobb kivitelben. A takaró alá tettem ezt a kórházi „kacsának“ nevezett edényt, hiszen a pisilés titkosan történt: füttykösömet a csőrbe helyezve, szememet becsukva, élvezettel adtam át magamat a vizelet elengedésének. Micsoda boldogság! Éltem! Lehetséges volt fent valamit betöltenem magamba, ami aztán valamikor lent ismét megjelent. Ezt életerőim újjászületésének egyértelmű jeleként értelmeztem.

A nagydolog elvégzése már összetettebb feladat volt. Erre a célra ágytálak szolgáltak. A páciens a fenék szabaddá tételéhez először felhúzta magán a „halotta singet“. Akkor nővér – miután az illető megemeltet alfelét – az ágytálat alá tolta. És akkor már csak a kezét kellett ökölbe szorítania, alkarját a mellkasára nyomni, szeméit behunyni és a levegőt visszatartania, hogy aztán már csak erősen nyomjon! Annyira, hogy a feje már dagadt és kivörösödött az erőlködéstől. Ha mindent megfelelően csinált, akkor a nagydologtól is megszabadulhatott. Mindezt megfigyeltem. Legtöbbször aztán a nővér megtisztította a teljesen mozdulatlan páciens fenekét. Ekkor világossá vált előttem, hogy én ezt nem tudom megcsinálni. És nem is akartam! És amit egyszer a fejembe veszek, azt meg is próbálom megvalósítani. A csinos, fiatal Sabine nővér előtt nem tudtam préselni úgy, hogy a fejem elvörösödjön, és hogy aztán hagyjam, hogy a déli fertályomon birizgáljon. Ennek semmi esélye nem volt, semmi!

Egy éjszaka elhatároztam, hogy a növekvő nyomást egy tiltott vécélátogatással csökkentem. Fejemet – amely még a fejlevágás után sem ült túlságosan feszesen a nyakamon – mindkét kezembe véve jobb oldalra fordítottam. Aztán a jobb kezem a jobb fülem alá tettem, míg a ballal egy kapaszkodót ragadtam meg. Ez az ágyamnál elhelyezett segédeszköz az egyszerű helyzetváltoztatás lehetővé tételére szolgált. Akkor aztán a bal kezemmel húzni, a jobbal tolni kezdtem magam. És sikerült függőleges helyzetbe felülnöm. Micsoda boldogságérzés! A fejem még a nyakamon ült és nem esett le. Megpróbáltam hát felállni – ez is sikerült. Fejemmel, amiről persze úgy éreztem, hogy bármely pillanatban lebukfencezhet, mint valami zsonglőr egyensúlyoztam ki a vécére. Ott lábamat és derekamat meghajlítva ereszkedtem rá a

csészére. Minden jól működött. Visszatértem a terembe, észrevétlenül befeküdtem az ágyba és megkönnyebbülten elaludtam.

Később a beöntéssel való fenyegetés hatására fel kellett hagynom az éjszakai kiruccanásokkal. Beismerésemet elnéző mosollyal vették tudomásul, mivel kreatív engedetlenségemet egészségügyi állapotom jobbulásának csalhatatlan jeleként értelmezték.

Folyamatos fizikai erősödésemmel együtt kíváncsiságom is nőtt: kihez mikor érkezett látogató, mit ettek az emberek, milyenek az „újak“ és mikor mentek a régi ismerősök haza. Műtétem súlyossága és a hosszú lábadozás miatt hamarosan régi bútordarabnak számítottam. Mindenkit ismertem és mindenki ismert. A takarítónő a párizsi, londoni és lyoni képeslapjaimat „Mozaik“-füzetekre cserélte. Így mindkettőnk segítséget kapott: nekem volt olvasnivalóm, ő pedig, az NDK-ból származó kis takarítóként arról a nagyvilágról álmodhatott, ami a valóságban is létezett. Vagy legalábbis hallottunk róla. A főorvos, aki a kötésemet néhány naponként cserélte, nevemen szólított. És a kórház kávéjában, amely közvetlenül a főbejárat mellett állt, az eladók ismerték kedvenc csokimat: a „Schlager“ édes szeletet. 80 pfennigbe került és nagyon finom volt.

A negyedik hét után unalmassá vált a kórházi élet. Kiolvastam Hannes Hegen összes Mozaikját és új olvasmányokat kerestem. Már nem tudom, hogy kitől kaptam; mindenesetre hamarosan új könyvem volt: Robert Louis Stevensontól az „Emberrablók”.

Vadonatúj volt! Még éreztem rajta a nyomdafesték szagát. A könyv régmúlt időkre emlékeztetett. Anyám egy könyvekkel házaló embertől vette meg a Grimm-meséket. És amilyen gyakran csak tudta, olvasott nekünk belőle. Az ölében ültem, míg bátyámnak kicsit oldalt, egy széken jutott csak hely. Szép könyv volt. És mivel a fejem mindig anyám és a könyv között volt, életemben először akkor szagolhattam irodalmat. El voltam bűvölve, az irodalom csodálatos illatú volt! Olyan szépen illatozott, amilyen szépen a szövegek hallatszottak.

De térjünk vissza Stevensonhoz. A könyv vászonba volt kötve, és fehér borítójára egy vitorlás hajót tettek. Teljes odaadással olvastam a fiatal skót, David Balfour történetét. Szerettem ezt a könyvet! Mindig, amikor az olvasásban szünetet tartottam, nagyon óvatosan helyeztem az éjjeliszekrényre. Mindig tiszta kézzel nyúltam hozzá, és a borító nélkül. Piszkos ujjak nyomot hagytak volna a szép fehér papíron, és a szép vitorlásos védőborító egyszer csak beszakadhatott volna...

Igen, szerettem és simogattam ezt a könyvet, mert számomra a tartalom és a forma egy egységet képezett. Ettől fogva tudtam, hogy van jó és van rossz irodalom is. És azt is megértettem, hogy miért mondta Stevenson

egyik barátja annak halála után, hogy mostantól le kell tenni a tollat, mert Stevenson meghalt. Akkor tizenkét éves voltam. Sokkal később olvastam Stefan Zweig a „Tegnap világa“ című önéletírásában, hogy Rainer Maria Rilke a Zweig által kölcsönadott könyveket haladéktalanul az első olvasás előtt fehér borítóba csomagolta, hogy azok ne sérülhessenek meg.

A betegség utáni időszak

„Tizenegy éves voltam, és később tizenhat lettem, érdemeket nem szereztem magamnak; de azok voltak a csodálatos évek.“

(Truman Capote)

Számos átlagos könyv után hathetes kórházi tartózkodásom alatt csodálatos könyvet olvashattam. De az elbocsátás után rögtön újra a hétköznapi valóságával találkoztam – az iskolával. És ott újból azt olvastuk, amit olvasni kellett! Már csak kevés kötelező olvasmányra emlékszem. Szinte mindig untattak és teljes undorral olvastam őket. És amikor lehetőség volt rá, igyekeztem elcsalni ezeket a kínos kötelelességeket.

Bátyám, aki két évvel felettem járt, kiváló összefoglalókat készített a könyvekről. Ezek általában elegendőnek bizonyultak ahhoz, hogy a vonatkozó irodalomról feltett kérdésekre válaszolni tudjak. A kérdések amúgy is mindig ugyanazok voltak, és a válaszok – amit a tanárok hallani akartak – szintén:

Kérdés: Mit akar a szerző X helyzet ábrázolásával kifejezni?

Válasz: A szerző ezzel a nép / a feleség / a proletariátus elnyomását... bla-bla-bla akarja ábrázolni.

Legtöbbször szabványválaszok voltak. És egy kis fantáziával el tudtam hitetni a tanárokkal, hogy mindent elolvastam. Ha aztán tényleg feszült a hurok, akkor egyik-másik fejezetet azért csak elolvastam. Ez a legtöbb tanárnál jól működött. Kivéve Bitter tanár urat. Nála igazán tanulnunk kellett. Rendelkezett azzal a kiváló tulajdonsággal, hogy elő tudta hívni a büszkeségünket. Így azt is elérte, hogy még a lehetetlenhez is felnőjünk. És akinek tényleg nem gyúlt világosság a fejében, annak megadta az illúziót, hogy talán mégis csak el tudja érni az osztálycél. Ilyen szempontból mindannyian szerencsések voltunk nála: a „stréberek“ és a „lusták“; a buták és az okosak.

Bitter tanár úr egy szavalókört is létrehívott az iskolában. Ide teljes lelkesedéssel léptem be. A verseket – többek között Heine „Sziléziai takácsok“ és Goethe „Bűvészinás“ című költeményeit – chemnitz-i-szász dialektusban szavaltuk. Az előbbit én; utóbbit Anja Schultz. A tanár úr őt és engem lelkesültségében egy szavalóversenyre is benevezett. Anjába

akkor már egy kicsit szerelmes voltam. De ő egy pillantásra sem méltatott. Különbösen is, ő valamiféle értelmiségi-szász dialektusban beszélt, ami jelentősen eltért az én proletárverziómtól. Ez persze érthető volt, hiszen Anja értelmiségi családból származott. Olyanból, ahol minden gyerek lány volt, és egyik szebb mint a másik. Tényleg úgy van, ahogy a közmondás szól: „Szászországban a szép lányok a fákon nőnek”.

Annyian vannak ott. Ha az ilyen-olyan kivételtől eltekintünk...

Mindenesetre: az első helyet ő, a másodikat én szereztem meg a versenyen. Mindent beleadtam, de megint nem volt elég. Kezeimet a combomnál ökölbe szorítva, könnyekkel küszködve szembesítettem az előadásomat nyitott szájjal hallgató megdöbbenet nézősereget a sziléziai takácsok nyomorával:

»...Szeójjük csak, szeójjük.«

Anja ezzel szemben kitűnő mimikával és gesztikulálással adta elő Goethe „A bűvészinás“ című versét:

Elment hát a vén varázsló,
Végre nincs ma itt a mester!
Szellemeit én varázslom
Élni-halni most az egyszer!
Ellestem igéit s
Hókuszpókuszát,
S bűverővel én is
Művelek csodát.

(Kardos László fordítása)

És Anja csodát tett. Ami előadói tehetségben hiányzott nála (sok nem volt neki), csodálatos alakjával pótolta. Már tizenhat éves volt, és nem lehetett eltekinteni formálódó nőiségének egyre jobban látható jeleitől. Mindenki megigézve nézte Anját, amikor fellépett a színpadra. A zsűri a szemüvegét törölgette – és a kocka el volt vetve.

Sok évvel később találkoztam Anjával újból. Nem volt igazán szerencséje az életben. Először apja halt meg. Lecsúszott a tetőről, amikor a nyugati adások vételére alkalmas antennát akarta felszerelni a tévéhez. Anjának meg kellett szakítania az orvosi tanulmányait, mert eredményei leromlottak. De a fiúkkal is balszerencsés volt. Már harmadszor volt férjnél. Amiről azonban nem mesélt, de mégsem lehetett figyelmen kívül hagyni: makulátlan szépsége szintén a múlté volt. Mégis örültem, hogy újra találkoztunk. És emlékeztünk...

Az iskola azonban nem csak irodalomból állt. Matek és fizika is volt, meg ilyenek. Szerettem ezeket az órákat és a témához könyveket vettem. Ezekre emlékszem: Karl Rezac „Kalandozás Arkhimédésszel“, Hermann

Heinz Wille „A levegő csodálatos világa“, és egy könyv a gőzgép működéséről. Utóbbi – ami mind a mai napig könyvtáram része – csak azért érdekelt, mert tudni akartam, hogy a gőzgép dugattyújának vízszintes mozgását hogy lehet átalakítani a gőzmozdony előrehaladásához szükséges körmozgássá. Egyszerűen nem tudtam elképzelni, hogyan lehetséges ez. Az olvasmány után már világos volt.

A hosszú betegségem miatt elmaradt tanulást gyorsan bepótoltam. Fejszörzetem, amit a megkísérelt fővesztés előtt leborotvtáltak, lassanként szintén visszánőtt, és iskolai teljesítményem egyre jobb lett. A tantestülettel szembeni viselkedésem is. Bizonyítványom bejegyzései is igazolják ezt. Ha ezeket az eredményeket manapság, majd' negyven évvel később olvasom, meglehetősen vidámság fog el:

4. osztály: *„Teljesítményeit céltudatosabb munkával tovább növelhetné.“*
5. osztály: *„Önállóan dolgozik, szakszerűen és következetesen... Viselkedése ugyanakkor még javításra szorul.“*
6. osztály: *„A rend még nem erős oldala.“* Na, igen!!
7. osztály: *„Georg teljesítményével több hónapos elmaradás ellenére is az elsők között tudott maradni (4. hely!).“*

A lefejezési esetem 7. osztályos koromban volt. De ez – ahogy a fentiek is remélhetőleg bizonyítják – nem volt rám túl nagy hatással. A tulajdonképpeni iskolaidőszak ekkor kezdődött igazán: gimnáziumba kerültem. Az NDK-ban három iskolafajta létezett. A „normál“ 10 osztályos; az érettségi vizsgát adó gimnázium; és a „Kisi“, a kisegítő iskola. Hogy utóbbiban milyen záróvizsgát lehetett letenni, nem tudom; mindenesetre az ottani képzés színvonala meglehetősen alacsony volt. A gimnáziumba a 8. osztály után kezdtem járni; ekkor éppen 15 éves voltam. A járási székhelyre busszal vagy biciklivel mentem. Tíz kilométer oda és tíz vissza. A buszra szóló hetijegy három márka hatvan pfennigbe került, egy út 55 pfennigbe.

A buszos utazás a pubertás korában végtelen gyötrelme volt és gyakran kínos következményeket vont maga után. Az úton lévő kátyúk miatt az egész út szinte egyetlen hullámváz volt. A lány ide-oda ringatózás és a hirtelen döccenések, amikor a busz mélyebb kátyúkon küzdötte magát keresztül, pubertáló férfiúi részemnél hébe-hóba akaratlan merevedéseket okozott. Mivel a fiúk akkoriban nem feszes nadrágot hordtak, hanem bő körkötéses nadrágokra voltak utalva, így ezek az erekciók néhányunknál sátorszerű kidudorodásokat eredményeztek az ágyékrészen. Emiatt aztán az ilyen sorstársak mindig altestük elé szorított iskolatáskával szálltak le a buszból. Az ilyen helyzetek nyáron váltak drámaivá, mivel abban az évszakban a férfiúi fantáziát a vonzó női látványközpontok különösen felizgatták. Olyankor egész hordányi pubertáskárosult ifjú áramlott ki a buszból, iskolatáskájukkal gondosan takarva magukat, hogy a piactéren valami nyugodt ülőalkalmatosság

után nézzenek, ahol gyötrelmeiket egy könnyű „ohhhm“ kíséretében kipihenhették. Pillantásuk ilyenkor leginkább lefelé irányult, hogy ne áldozzák fel magukat újból az előttük elsuhanó női vonzerők oltárán.

Nálam ehhez a gyötrellemhez még egy másik is párosult. Dr. Huschke fecskendezéseitől kiütéseim lettek. A fülbetegség miatt iszonyatos mennyiségű penicillint kaptam. Ez megakadályozta, hogy serdülőkoromban a bőröm természetes módon szabaduljon meg a szennyeződésektől, amelyek abban az időben – természetes módon – roppant mennyiségű mitesszerben jelentkeztek. Így aztán arcom azokban a szép, rettenetes években pattanásokkal és mitesszerekkel volt tele. Megakadályozni nem lehetett, mivel a penicillin megsemmisítette egy olyan hormonomat, amely ezeket a mitesszereket egy mukk nélkül eltüntethette volna. Így aztán a mitesszerekből kisebb kiütések lettek, amikből még nagyobbak nőttek, és a legnagyobbakból igazi kövér gennyes pattanások alakultak ki.

A pattanások növekedése kellemetlen fájdalmakkal járt – és a szépségem is odavolt. Élő csokiszórásos sütiként vándoroltam a tájban. Ezért aztán (legalábbis ez volt az elméletem) abban az időben el is kerültek azok a lények, akik közelségét oly kétségbeesetten kerestem: a koromhoz illő gyengébb nem képviselői.

Sok barátom éppen ebben az elkerülésben látta arcom és testem dudorodásos kinövéseinek okát. Mit kellene csinálnom? Pattanásokkal nem lehetett a nőkhöz közelíteni, és nők nélkül nem lehetett a pattanásokat távozásra bírni! Igazi ördögi kör – és én a foglya voltam. Hogyan segítettem magamon? Tanácsot kértem egy orvostól. Jobban mondva: egy orvosnőtől: Dr. Isolde Straffkétől. Nevéhez méltón nézett ki: határozott, szigorú, könyörtelen. Mégis, az egész környéken elismerték tudását. Az orvoslátogatásnak csak egy hibája volt: Isolde Straffke doktornő a bőr- és nemi betegségek szakorvosa volt. Nekem, aki még épphogy csak tudtam, mit is jelent a „nem“ szó, és még teljesen tapasztalatlan és szűz voltam, egy *nemi betegségeket gyógyító doktornőhöz* kellett mennem. Ez már sok volt zsenge ifjonti kedélyemnek. De mit is akartam – csakis pattanások nélkül lehetek nők az életemben. Egyszóval nem hátrálhattam meg!

Kéthetente bementem busszal a szomszédos járási székhelyre. Vonakodva léptem be a váróterembe, ahol úgy gondoltam, hogy csak nemi betegek ülnek. Tripperesek és szifiliszese! Ezeket az embereket valószínűleg higannyal kezelték. Gondolatban mindenfélét fantáziáltam. Az irodalomból tudtam, hogy milyen fájdalmas lehetett egy ilyen kezelés. De kiáltásokat nem hallottam. Aztán engem hívtak. Isolde Straffke doktornő röviden és szakszerűen diktálta az asszisztensének, hogy mi a teendőm:

- oxitetraciklin (naponta 2 kapszula)

- ultraibolya-besugárzás
- pattanások eltávolítása
- arc fertőtlenítése.

Attól eltekintve, hogy az oxitettraciklint manapság a disznóknál száj- és körömfájás esetén alkalmazzák (amit én annak idején persze nem tudtam), a kezelés kemény volt és ráadásul csak mértékletes sikerrel járt. A kellemes része a besugárzásban volt. Ugyan még ma is szenvedek miatta – a bőröm túl korán megöregedett –, de szép érzés volt.

Melegséget adott és barna lettem tőle. És aki barna volt, annak esélye is volt. A nőknél! Aztán jött Isolde Straffke doktornő. Az asszisztensével. Elmagyarázta nekem és az asszisztensnek, hogy mi a teendő, majd rögtön hozzá is fogott. Csak röviden jegyezte meg, hogy most a dolog egy kicsit kellemetlenné válhat, és máris beleszúrt egy tűt az így is már fájdalmas pattanáshelyeimbe. De ez csak a kezdet volt! Ezt követően egy kis papírvattával hüvelyk- és mutatóujja közé vette az így megnyitott helyeket és ujjai erőteljes összenyomásával gondoskodott a pattanások tartalmának a papírvattába történő, ejakulációszerű kiürítéséről.

Amikor ezzel a kezeléssel elkészült, tucatnyi fájdalmas pattanásorgazmuson voltam túl. De még csak most kezdődött a kezelés igazán kellemetlen része. A vérző és csöpögő sebekre valami ördögi szert kent, aminek a fertőtlenítésről kellett gondoskodnia. Rettenetes volt! Kezemmel a széket szorongatva körmeimmel karfába vájtam. A kínzást követően arcfájásom lett. Igen, az arcom fájt, égett! Talán nehezen elképzelhető, de nagyon fájt. És akkor legtöbbször még tíz-húsz percig ültem a váróteremben, amíg újból rendezetten tudtam járni. Még ha sajátosan is hangzik: ha az ember arca úgy igazán fáj, akkor szinte semmit nem tud csinálni. De ugye azt mondják: aki szép akar lenni, annak szenvednie kell. És én szenvedtem. Egész rettenetesen!

A szépséggel nem igazán haladtam előre. Egyrészt ott voltak a genetikai eredetű korlátok és természetesen a pattanások. Utóbbiak mennyisége ingadozott. Nyáron kevesebb pattanásom volt, télen több. Ez valószínűleg a természetes ultraibolya-sugárzástól függött.

Visszatekintve sajnós azt kellett megállapítanom, hogy a kezeléssel nem értem el a remélt sikereket. A pattanások mennyisége nem csökkent jelentősen, és a lányoknál való sikereim sem nőttek; igazából teljesen ki is maradtak.

De aztán valamikor mégis lett egy barátnőm. Petrának hívták és a szomszédos porfészekben lakott. Hozzájuk mindig a 150-es MZ motorommal mentem. Petra leginkább már a diszkóban volt, amikor megérkeztem. Táncolni nem tudtam és nem is akartam. Ittunk egy kis Club-Colát, majd az egész falun végigsétáltunk – oda és vissza. Ehhez azt kell tudni, hogy a falu körülbelül nyolc kilométer hosszú volt. Tizenhat kilométeres éjszakai erőltetett meneteink során Arisztotelész négy elemre vonatkozó elméletéről, Archimédesz felhajtóerőre vonatkozó

törvényeiről meséltem neki, és elmagyaráztam Tálész tételét, valamint a pi értékének kellő pontossággal való meghatározásának módját. Így aztán minden este egy további érdekes beszélgetésre került sor. Mármint számomra. Mivel ezek a beszélgetések tulajdonképpen monológok voltak. Amikor újból a diszkó elé értünk, óvatos kis csókot nyomtunk a másik arcára és én elbúcsúztam. De azért az volt a benyomásom, hogy Petra nem egyedül ment haza. Megérzésemet az erősítette, amikor egyszer felajánlottam neki, hogy hazaviszem a motorommal. A lehetőséget köszönettel elutasította. Én persze szívesen hazavittém volna őt. Lábai dór oszlopokhoz hasonlítottak, és egyébként is meglehetősen jó volt ránézni. Egyébként is különös volt, hogy egyáltalán ő – pont ő – foglalkozik velem, a csokiszórásos sütivel. Talán a beszélgetéseink miatt. De hogy tulajdonképpen mit is talált bennem érdekesnek, azóta sem jöttem rá. Lehet, hogy a nők mégis csak vonzódnak a tudáshoz... Talán. De mindegy is: gyanúm, hogy Petra nem egyedül megy haza, hirtelen kőkemény valósággá vált. Egyik este láttam a másikat. Az „újat“. És akkor én még nem is voltam a „régiben“. Az illető kissé oldalt állt. Azt hiszem, Petra utasította őt arra, hogy húzódjon a háttérbe. Valószínű, hogy törekeny „tudóslelkemet“ akarta óvni. Aztán felvilágosított arról, hogy egy érdekes emberrel ismerkedett meg. Már régebb óta találkoznak; esténként is... (Esténként is – ahogy ez hangzott!) Majd folytatta azzal, hogy ez az egész mind nagyon érdekes és új.

A helyzet letaglózott; feketebe öltöztem. Fekete magas nyakú pulóvert viseltem, mivel minden értelmiségi ilyen pulóvert hordott. És a pulóveren kívül viseltem nagymamám ezüst keresztjét. „Kölcsön adta“ nekem, és én szabad folyást engedtem fájdalmamnak. A hibát természetesen magamban láttam, mint ahogy az ilyen végzetes helyzetekben szoktam, és minden csalódásomat ebbe a versbe foglaltam:

Fényt vesztettem
Elég nekem
Mást szidhatnék
Magam lelném
Hogy életem
Adjam nekem

Halott vagyok
Nincs vágyam sok
Hála Isten
Baj nincs velem
Én életem
Mit adsz nekem

Síromat majd
Lepisálja
Minden ember
Ki neheztel
Gyom nő benne
Ördögösen

Néhány öngyilkos gondolattal teli hét után az élet újból magával ragadott. Sőt, tulajdonképpen rögtön magáévá tett. Merthogy csak művi bánatnak adtam át magam. A verset is csak úgy gondoltam, ahogy megírtam: komolyan és könnyedén, talán egy kicsit lehangoltan. De legalábbis elgondolkodón. Már nagyon korán felismertem az élet „bizonyos“ kilátástalanságait. Akkoriban tizenhét éves voltam.

Az érettségi

A 8. osztály után iskolaváltással jutottam be a járási székhelyen lévő gimnáziumba. A busszal való utazás fáradságait és terheit már leírtam. Ráadásul többet is kellett tanulni. Minden új volt. Új város, új iskola, új tanárok és új tanulási-tanítási módszerek. De voltak fénysugarak, idősebb is lettem közben – tizenhét, tizennyolc, tizenkilenc. A nők is egyre szebbek lettek – még ha ugyanúgy elérhetetlenek maradtak számomra. Isolde Straffke doktornő kezelése ugyan csak csekély, de bizonyos eredményt mégis mutatott. Ezzel már tudtam kezdeni valamit, tudtam élni.

Vasárnaponként gyakran a „Kristálypalotába“ mentünk. Ott játszottak a keleti blokk akkoriban legismertebb együttesei: Renft, Puhdys, Lift, Medoc, Panta Rhei, Kehrt... és én is ott voltam. Leginkább a Renft koncertjein. Disznó-Renft. És új barátnővel ismerkedtem meg: Antjével. A barátjával volt ott, egy erőteljes, kissé gondozatlan fickóval. 250-es Javája volt. A saját motorommal persze sehol se voltam tőle. Valahonnan ismertem őt. A koncert szünetében hárman ültünk egymással szemben a vendéglő asztalánál. Így kezdtünk el beszélgetni. Jelentéktelen dolgokról cseréltük ki gondolatainkat. A fickó azt a benyomást keltette bennem, hogy vele nem is lehetett volna másról beszélni, mint lényegtelen dolgokról. Antje eközben „hallgatózott“ és szemét rám-rám villantotta. Nagyon szép volt és nagyon forró, igazán forró. És én csak őt néztem. Mivel figyelt rám és pillantásaimat követte, mindent megkockáztattam. Cipőmmel megérintettem az övét. Szép és nagy szemei még jobban kinyíltak, röviden rám pillantott, mosoly jelent meg az arcán, majd másik irányba nézett anélkül, hogy a lábát arrébb húzta volna. Eközben barátja, a „medve“, továbbra is a jelentéktelen témákat taglalt és fáradtan – támadásaimat nem érzékelve – kortyolgatta sörét. Amíg végére ment, megkérdeztem Antjét, hogy amúgy is találkozhatnánk-e. Csak úgy, a „medvéje“ nélkül. Antje azt válaszolta,

hogya a „medve“ nagyon féltékeny és lobbanékony, ami egy kicsit meglágyította a térdem. De félelmemet úgy küzdöttem le, hogy elhittetem magammal: hiszen ismerem őt. Nem tenne velem semmi rosszat...

Attól az alkalomtól kezdve Antje és én rendszeresen találkoztunk. Volt barátja, a „medve“ bosszúból, mert meglovasítottam a barátnőjét, ellopta a motorom tanksapkáját. Akkor vettem észre a lopást, amikor egy szombat este haza akartam menni. De nem jöttem zavarba: egyszerűen elloptam egy másik MZ tanksapkáját és hazamentem. Onnantól minden vasárnap találkoztam Antjével. Mindig fekete farmerban és sárga poncsóban volt. Alatta fekete pólót viselt, amelyre a bal mell fölött két piros cseresznye volt nyomtatva. Nyakát zöld fagyolyókból font lánc díszítette. Mindez nagyon szép látványt nyújtott. Amíg Antjére vártam, körbejártam egy háztömböt. Az útvonalat úgy választottam meg, hogy a legjobban áttekinthessem érkezési irányát, mielőtt olyan helyre értem, ahonnan sokáig nem láthattam volna. Amikor érkezésének ellenőrzését két derékszögű utca lehetetlenítette el, mindig sietősre vettem a járást. A harmadik kereszteződésnél már legalább rövid időre láthattam volna őt az utcán átkelve. Őrjáratom végétével a biztonság kedvéért még gyorsan elszaladtam a Kristálypalotába, hogy ellenőrizsem: nem áll-e már a pénztárnál. De ez tulajdonképpen lehetetlen volt, kivéve, ha a „madárka“ kiszabadult volna...

Így vártam Antjéra minden vasárnap. Felpörögve, mint egy szerelmes kakas. És az is voltam. Zenét hallgattunk, Clubot vagy F6-et szívtunk, és kólát meg sört ittunk. Amikor éppen nagyon pénzsűkében voltunk, akkor Karo és Selters ásványvíz jutott. Néha kimentünk a diszkó elé és megcsókoltuk egymást. Mivel Antjének nagy fogai voltak – amit egyébként nagyon erotikusnak találtam –, egy darabig eltartott, míg annyira kifinomult a technikám, hogy nyálcsordulás nélkül tudtunk csokolózni. És közben megérintettem őt. Csodálatos volt! Egyszer több háztömböt is körüljártunk, és forró szerelmi játékunkat fekvő helyzetben folytattuk. Főlöszleges megemlíteni, hogy eközben soha nem került sor „arra“. Öleléseink során Antjének mindig az az érzése volt, hogy valaki megfigyel bennünket. Én természetesen semmit nem vettem ebből észre. Teljesen átadtam magam a dolognak! Más esélyem nem nagyon volt. Antje mindazzal – és még többel is – rendelkezett, amire szükségem volt. De nyugtalansága egyre jobban fokozódott. És igaza lett. A feltételezett kukkoló megtestesült hát: nem látott más lehetőséget, minthogy felfedje magát. Egy egyenruhás alak volt az, Mayer főtörzsőrmester elvtárs, aki a bemutatkozás után az igazolványainkat kérte. Megmutattam az enyémet és közben nevetnem kellett. A főtörzsőrmester elvtárs szintén kuncogott. Antje, miután ruházatát újból elrendezte, teljesen vörös arccal állt mellettünk. Amikor a főtörzs őt is megkérte, hogy mutassa meg az igazolványát, megtagadta

azt. Abban a pillanatban vége lett a viccnek és az elvtárs nagyon szakszerűvé vált. De Antje még egyet csavart a dolgon és azt mondta: apja magas állásban van a megyei iparban, és neki vigyáznia kell apja hírére. Ekkor az elvtársnak két lehetősége volt: vagy kitart a tekintélye mellett és ragaszkodik az igazolvány felmutatásához, vagy egyszerűen hagyja a dolgot, és betudja egy további kukkolós előadásnak, amiért nem kellett fizetnie. A főtörzs utóbbit választotta, és mi – a szocialista erkölcs betartására való figyelmeztető szavak kíséretében – eltávozhattunk. Azt gondoltam, hogy pont neki lett volna szüksége egy kis erkölcsiségre meg ilyenekre. De még valami újat is tanultam: Antje apja valami fontos ember. Ez aztán érdekes volt! Rögtön ki is faggattam őt. Ennek eredményeként megtudtam, hogy apja megyei mezőgazdasági tudományos titkár volt. Szóval én éppen járásunk egyik kiskürtészének leányát „tapiztam“. Ezt az elképzelést egészen viccesnek találtam – Antje már kevésbé.

Antje titkárnének tanult és az utolsó iskolaévben a járási iskolahivatalnál volt állásban. Hébe-hóba az irodája előtt vártam rá. Katonai kabátot hordtam, hosszú hajam volt, és pipázva ültem a járási iskolahivatal lépcsőjén. Ez az épület járásunk még további fontos hivatalának adott otthont, és mellette volt a járási pártközpont is – szóval a legszentebb hely. Csak idő kérdése volt, hogy megjelenésem a mellettem elsuhanó „elvtársakban“ nyugtalanságot keltsen. „Elvtársak“ voltak mindannyian – akár „elvtársak“ vagy elvtársak voltak. Egyszer aztán az osztályfőnöknőm behívott egy beszélgetésre. Megkérdezte, hogy mit is csinálok ott. Elmondtam neki, hogy a barátnőm ott dolgozik és érte szoktam menni. Aztán megkérdeztem a tanárnőt, hogy tilos-e egy lépcsőn üldögelni; majd értésére adtam, hogy amennyiben iskolai teljesítményeim tekintetében nincs további mondanivalója, akkor álláspontom szerint nincs is további beszélőnivalónk. Megkérdeztem, hogy ő hogy látja az egész dolgot. Bár nem adott nekem igazat, de nem is volt velem szemben semmilyen további érve, így fejét rázva elbocsátott. Kedveltem az osztályfőnöknőmet. Elfogadta fiatal és ostoba érvelésemet. Azt hiszem, ez így helyes volt.

Az érettségi időszakában igen sokat kellett tanulnom. Az oktatás után gyakran maradtam az iskolában és a házi feladatokat helyben intéztem el – amennyire ez lehetséges volt. Fontos évek voltak. A legtöbb tantárgyat szerettem és számos osztálytársammal ellentétben szívesen jártam iskolába. És borzongtam attól, ha rossz jegyet kaptam. Minden hétfőn zászlófelvonás volt. Olyankor a gimnázium összes tanulójának a szabadban kellett összegyűlnie és az igazgató beszédét meghallgatnia. Legtöbbször az iskola belső dolgairól volt szó. Igazgatónk azonban az évek múlásával arra szokott rá, hogy az elmúlt hét napon született párthatározatokat magyarázta, illetve értelmezte. Azt nem akarom mondani, hogy ezeket a határozatokat kritizálta volna, de abból sem csinált titkot, ha néhány berlini döntés értelmét megkérdőjelezte.

Ez persze hiba volt és nem maradhatott következmény nélkül. Miért csinálta ezt? Pedig éppen ő volt az, aki évekkorábban „tanulóit“ éppen ezen zászlófelvonások alkalmával „A pártnak mindig igaza van“ című dalt énekelte velünk:

A párt dala

Mindent ő adott nekünk.
A napot és a szelet – soha nem fukarkodott.
Ahol ő volt, ott volt az élet.
Amiké lettünk, általa lettünk azok.
Soha nem hagyott minket cserben.
Ha a világ fagyoskodott is, nekünk melegség volt részünk.
Bennünket a tömegek anyja óv.
Bennünket erős karja hord.

Pártunk, pártunk, pártunknak
mindig igaza van.
És elvtársak, ez így is marad:
Aki jogosan harcol,
annak mindig igaza van
a hazugsággal és kizsákmányolással szemben.
Aki az életet sértegeti,
az ostoba vagy rossz ember;
Aki az embereket védi,
annak mindig igaza van.
Így lesz Lenin szelleméből
Sztálin munkájával egybeforrasztva
a párt, a párt, a pártunk.

...

(Louis Fürnberg, 1950)

Nem értettem az igazgatót. De azt hiszem, „eldöntötte“: lezárja addigi rendszerbeli életét és tevékenységét ebben a nagy nyüzsgésben. Már nem akarta folytatni ezeket a dolgokat. Nem is tartott sokáig, hogy ne is folytathassa. Leváltották. „Hivatalos indoklás“ szerint azért, hogy jól megérdemelt nyugdíját élvezhesse. Sajnáltam őt.

Egyszer aztán még találkoztam vele. Láttam, ahogy erősen ittas állapotban Gluchoi felsővárosában megpróbált a „Gerichtsschänke“ vendéglő lépcsőin lemenni. Felöntött a garatra, egyszerűen tők részeg volt. És haza akart menni. Pillantásunk összetalálkozott. Mindketten kényelmetlenül éreztük magunkat. Én azért, mert az „igazgatóm“, akit nagyon tiszteltem, és aki mindig gondosan felöltözve és ápolt hajjal jelent meg az iskolában, most teljesen kócosan és elhasznált ruhában állt előttem, miközben erősen küzd a talpon maradásért. Ő pedig azért, mert érezte, hogy ismerem őt, hogy felismerem – és ő engem sehová nem tud besorolni. Valószínűleg sejtette, hogy az iskolából ismerjük egymást. És azt is érezhette, hogy az a kép, amit róla alkottam, abban a

pillanatban széttöredezett, egyszeriben porrá vált. Rövid időre egymás szemébe néztünk. Én az ő nagy, vérerekkel keretezett töprengő szemébe; szemüvege ferdén ült az orrán, szája sarkában ételmaradékok lógtak és állán nyál csurgott. Ő pedig egy szomorú, kérdő és csalódott pillantást kapott tőlem.

Mindketten igyekeztük, amilyen gyorsan csak lehetett, kikerülni a másikat.

Antje barátnője

Az élet ment tovább és én is jártam tovább az iskolába. Antje befejezte a titkárnőképzést és állásba került. Hétfégenként és néha hét közben is talákoztunk egymással. Ha időm engedte, féltékeny voltam. Hébe-hóba veszekedtünk. Ezekben az időkben a féltékenységem különösen nagy volt. Közös vállalkozásaink „elmenetelekre“ és Uli nevű barátnőjénél töltött estékre korlátozódtak.

Antjét nem nagyon érdekelte az irodalom. Így aztán „közös időnk“ során én is keveset olvastam. Antje szeretőjeként nem volt szükségem könyvekre!

Uli, aki tehetős családból származott, szintén érettségi előtt állt. Ebből kifolyólag ismertem őt látásból és gyorsan jó viszonyt alakítottam ki vele. Ulinak volt egy barátja, Atze. Ő is igen tehetős családból származott. Négyesben néhány nagyon vidám estét töltöttünk el, együtt mentünk táncolni vagy egyszerűen csak a kocsmába. Engem Atze és Uli családja is kedvelt – így lehetett, hogy négyesben néhány családi ünnepségen is részt vehettünk. Persze nem gyakran. De mégis olyan gyakorisággal, hogy ki tudtam alakítani magamnak egy képet erről a szociális környezetről. És nagyon érdekes volt ezt a környezetet megismerni.

Az első ünnepséget, amire emlékszem, Uli szüleinek lakásában rendezték. A szülők éppen nyaralni mentek, és Ulinak kellett Jockey-ra, egy kis törpe snaucerre vigyáznia. És egy szombaton (tehát azon az ünnepi napon) mind a négyen vigyáztunk Jockey-ra, miközben vidáman „Timm savanyát“ – egy vodkából és citromléből kevert löttyöt – dűtöttünk magunkba. A kutya unottan feküdt a lábunknál és hébe-hóba már a szemét is lehunyta.

Ha az ember Gerhard Timm, a híres vegyész anyagából túl sokat vételezik, idővel sajtószerű éhségérzet támadja meg. Így történt, hogy ezen az estén göngyölt heringet gyömöszöltünk magunkba. És mivel Jockey eközben nagy, szomorú szemeket meresztett, neki is adtunk egy göngyölt heringfalatot.

Nem telt el sok idő, és beszélgetésünket a kutya furcsa rángatózásai szakították meg: először levegőért lihegett, mintha csuklott volna. Aztán mind a négy lábával megtámaszkodott a szőnyegen, hátát macskát utánozva felpúposította, csinos kis göndör szőrű fejét mellső lábai közé

engedte úgy, hogy egész teste ijhoz hasonlóan feszült meg. Aztán rendkívüli sebességgel fölvetette fejét a lábai közül. És amikor pofája a szőnyeg fölött elérte mozgásívének legmagasabb pontját, egy sajátos zaj kíséretében, ami belei legtávolabbi szögletéből származhatott, kiszakadt belőle a heringfalat. Teljes méretben és még mindig összegöngyölve. Pontos parabolaívben röpült a szobán át és úgy két méterre tőle ért talajt. Így képzeltem magamnak a repülő halakat. Jockey megrázta magát és újból unatkozva feküdt vissza a lábunkhoz. Akkoriban üvöltöttünk a nevetéstől. Ma már sajnálom a kis snaucert; nem vagyok benne biztos, hogy bármelyikünk is gondolt volna a göngyölt heringet összetartó fogpiszkálóra.

Egy másik alkalommal ebédre voltunk hivatalosak Atze családjához. Apja tehetős kézműves és vállalkozó volt, akinek a felesége röviddel azelőtt rákban halt meg. Már volt új barátnője, aki a fiát hozta a családba, Frankot. Úgy tiz évvel lehetett nálunk fiatalabb. Gazdagon megterített asztalnál, gyertyafény és különböző borok mellett ültünk. Saláta, különféle sajtok, ízes burgundi borban sült marhaszelet, és utóételként forró málnás és vaníliaöntetes fagyi. Mindez mély benyomást tett rám: nálunk otthon hétfőtől péntekig csak párizsi, hurka vagy hagymás kenőmájás volt: a legolcsóbb töltött áruk. Keddre a párizsi már kezdett megszürkülni. Csak a hétvégéken volt kolbász, valamennyi sonka vagy szalámi. Gyertya soha nem került az asztalra. És apám csak sört ivott.

Az asztalnál a házigazda vitte a szót. Tudta rólam, hogy „okos fickó” vagyok, és természettudományos szakra szeretnék menni egyetemre. Így a beszélgetés során Manfred von Ardenne-re terelődött a szó, aki rákos betegek kezelési módszereivel is foglalkozott. Úgy tűnt, felesége halála még mindig nagyon jelen van a házigazda életében.

Meséltem neki ezt-azt, és hogy miképpen képzelem az egészet a magam tizennyolc évével. De bármi is volt, úgy tűnt, hogy az egyébként csak fagerendákat, számlákat és határidőket ismerő, akkor alig 50 éves gazdag özvegyembert megérintette az, amit megfogalmaztam. Ettől fogva szívesen látott vendég voltam nála.

Az idő előrehaladtával a házigazda visszavonult barátnőjével. Frank már régen ágyban volt, mi pedig átvonultunk Atze szobájába. Egy kis lakása volt apja házában. Fürdőszoba, konyha, automata mosógép, hűtőszekrény, fagyasztó, tévé, hifi – mindene megvolt.

Anyámra kellett gondolnom és arra, hogyan mosta még néhány évvel ezelőtt a fából készült Turmperle gépével a szennyest: a motort egy kar helyettesítette, amit anyámnak kellett ide-oda mozgatnia. A víz egy nagy kazánban lett melegítve és vödörrel kellett a különböző kádakba önteni. Akkoriban nem volt centrifugánk: a mosott ruhát kézzel kellett kifacsarni.

Atzénak mindene volt. Még mosógépe is, amit persze ritkán használt, mert a szennyest gyakran mosodába adták. És mindazt, amije volt,

saját maga kereste meg. Legalábbis szerinte – egy tizennyolc éves, elkényeztetett fiúgyermek szerint.

Elmondta, hogy minden este, amikor nem Ulinál volt, az építkezésen dolgozott. Így érkezhetett a számlájára egy-egy százmárkás.

Soha nem felejttem el, ahogy elmesélte, hogy egyszer az összes pénzt felvette a számlájáról. Csak szeretne volna az összes pénzt a kezében érezni, egyetlen alkalommal. Kivette hát a pénzt, aztán bezárkózott a fürdőszobájába. Befeküdt a kádba és feldobta a köteg százmárkást a levegőbe, azok meg mind ráhullottak. Újra meg újra. Azt mondta, szédületes érzés volt. Én meg csak csodálkoztam.

Uli szülei is meghívtak néha bennünket. De ők kissé „szegényesebben“ éltek Atze apjánál. „Csak“ egy nyolcszobás lakásuk volt, teljes komforttal. Uli ugyanabban a házban lakott, mint a szülei. Persze saját szobája volt, a szülők lakása alatti szinten. Ott is aludt. Ez a szoba a földszinten volt, így Atze késő éjszaka rendszeresen meglátogathatta és boldogíthatta őt. Ilyenforma szabad szerelem nekünk nem adatott meg. A szobának ugyanakkor megvolt az a hátránya, hogy Uli nagymamája, akinek még jó volt a hallása, a szomszéd lakásban lakott. És amikor zajokat észlelt és emiatt Ulinál kopogott, akkor Atzénak és Ulinak kényszerűen meg kellett szakítania tiltott szerelmi játékait. Atze villámgyorsan magára kapta a legszükségesebbeket, kezébe kapta a maradék ruhát és eltűnt, ahogy érkezett – az ablakon keresztül. Ulinak meg kellett nyugtatni a nagymamáját, vagy egyszerűen csak érzékcsalódásnak állította be a dolgot. Mindenesetre fontos volt, hogy Uli szülei semmit ne tudjanak meg az éjszakai látogatásokról. Atze néha bizonyos „sérüléseket“ szenvedett a szerelmi barlangból való menekülésszerű távozások során: egyszer az építkezésen az egész brigád üvöltött a nevetéstől, amikor átöltözésnél a kollegák felfedezték, hogy Atze női bugyit visel.

Uli apja csendes ember volt. Nyugalmat és biztonságot sugárzott. Cégét a hetvenes években kényszerállamosították. Azt hiszem, hogy – ő, aki az idők során valamiféle ügyvezetővé válhatott – a szakmai életét már lezárta. Festett és sokat kirándult. Uli mondta, hogy csak ritkán van otthon. Amikor Antjével egyszer látogatóban voltam náluk, nekem ajándékozott egy akvarellt. Zetschen látképével. Nagyon szép kép volt – most az íróasztalom fölött lóg.

Uli anyja vékony és ideges természetű volt. Kifelé a tökéletes házaspárt játszották. Amit akkor nem tudtam: Uli apjának szeretője volt. Nem tudom, hogy erről tudott-e akkoriban a felesége, de biztosan érezte. Legalábbis így tudom idegességét, nyugtalanságát értelmezni.

Valamikor aztán Uli nem bírta tovább: beavatott minket és elmagyarázta a családi helyzetet. Ebben a történetben az apja szerelmi viszonya csak az érem egyik oldala volt. Anyja időközben megtudta a dolgot. Mélyen megbántva próbálta a férjét visszaszerezni. Hosszú harc

volt, amitől mindenki szenvedett. Nem tudom, hogy mi mindent próbált. Utolsó eszköze az öngyilkossággal való fenyegetés volt.

Amikor Uli apja a szeretőjétől jött, feleségét gyakran életveszélyes helyzetekben találta: egyszer a gázcsapot nyitotta ki. Másszor az ütőerét vágta fel. De a férje minden alkalommal meg tudta őt menteni. És azért, hogy a családi életet kifelé működőnek láttassa, mindig időben jött haza, amit előzetesen bejelentett. A felesége ebben bízott. Így ritkán, hangulattól függően, a férje megérkezése előtt emelt kezét magára. Valószínűleg ezen múlhatott – mivel valahogy még mindig ragaszkodott az élethez –, hogy a férje megtalálta és megmentette. Visszatérő öngyilkossági kísérletei segélykiáltások voltak. Ezzel akarta elérni célját, hogy a férje visszatérjen hozzá. De nem tért vissza; a házasságuk tönkrement.

Valamikor aztán mégis megtörtént: amikor a férj egyszer később érkezett haza, a felesége halott volt. Már nem lehetett megmenteni. Máig nem tudom, hogy vajon megakadályozta-e valami, hogy pontosan érkezzon, vagy mindezt tudatosan tette-e. Akkoriban úgy képzeltem el magamnak, hogy egy parkbeli padon üldögél és cigarettázik mindaddig, amikor aztán úgy gondolja: most már elmúlt a dolog. Ez persze marhaság volt.

Ulit sokkolta a haláleset. Nagyon szenvedett miatta. Atze nem tudott mellette lenni, mert éppen katonai szolgálatát teljesítette.

Természetesen azonnal szabadságot kapott.

A temetéssel egy szomorú fejezet zárult le.

Dr. Huschke háza

Ezen évek során Dr. Huschke házában egyre magányosabbá vált az élet. Először az öreg doktor halt meg. A felesége a fiával a villában lakott. A fiú – ahogy annak idején az apja is – átvette a főorvosi pozíciót a városi rendelőintézetben. Amikor anyja meghalt, eladta a házat és elköltözött. Ezzel mindenféle lehetőségtől meg lettem fosztva, hogy Dr. Huschke családján kiéljem bosszúmat. Végül is a családfő – engem pattanásosra injekciózva – felelős volt nehéz pubertáskori problémáimért. Az általam eddig még nem is elemzett későbbi következményekről nem is szólva. Ráadásul majdnem hagyott „nagyot lépnem“ – mármint a halál küszöbén át. De nem voltam haragtartó.

A ház elárvult. Sok évvel később hallottam a villa megvételéről. Egy „régis ismerős“ lett ennek a fenséges kilátású, szép villának büszke tulajdonosa: Uli apja.

Fiatal asszonyával városunkba költözött és attól kezdve vele élt ebben a házban. Az asszony egy gyermekkel áldotta meg, és a férfi számára új élet kezdődött. Bajuszt növesztett. Miközben félig kopasz fejét keretező ritkás haja megszőrkült, bajusza fekete maradt. Igazi, erőteljes fekete. Azt hiszem, festette. Elég furcsán nézett ki...

Most már tehát ő lakott Dr. Huschke házában és élvezte a szép kilátást a Mulde völgye fölött Gluchoi irányában. Hébe-hóba láttam még ifjú feleségével. A gyerekkocsit toltá. A gyermeke feküdt benne; éppen úgy, mint 25 évvel korábban Uli. És egy alkalommal rádöbbsent, hogy csak a halál szabadíthatja meg ebből a mókuserékből. És ez a gondolat annyira rettenetesnek tűnt számára, hogy leült egy parkbeli padra és sírni kezdett. Hangtalanul. Csak két könnycsepp volt az egész, ami ráncos arcán legördült. Aztán felkelt és tovább toltá a gyerekkocsit; öregén és hajlottan.

Ennek ellenére még sok mindent csinált. Lefestette választott új otthona környékét. Néhai ismerőseivel már alig volt kapcsolata. Atze szüleivel összeveszett. És új felesége semmit nem akart a múltól tudni. Egy tragikus múltól. Valakiről, aki másnak életet adott és a sajátját elvette.

Uli egy idő után – még anyja halála előtt – Atze lakásába költözött; ott mindenük megvolt. De még több is... Atze öccse, aki időközben tizenöt éves lett, szintén ott élt.

Uli nem ment egyetemre. Ahogy a régi Oroszországban, úgy ő is azokhoz az emberekhez tartozott, akik már huszonöt éves korukra mindent elérhető dolgot megéltek. Az ilyeneket az oroszok úgy hívták: „lisnyije ljúgyi“, azaz fölösleges emberek.

És mit csinál egy ilyen asszony, mint Uli, amíg a férje „becsületbeli szolgálatát“ töltötte a néphadseregnél? „Megbecstelenítette“ őt. A féltestvérével. A következményekre nem kellett sokáig várni: Uli állapotos lett. És nem tudta, hogy kitől.

Egyszer aztán kiderült a dolog és gyilkosság lett belőle. Atze és öccse összeverekedtek.

Az egyetemi évek alatt elveszítettem Ulit szem elől. Antje egy másik városban lakott és a két barátnő kapcsolata megszakadt vagy legalábbis ritkább lett.

Mindannyian új problémákkal küzdöttünk; mindenki a sajátjaival. Uli meglehetősen rosszul viselte anyja halálát. Ráadásul (nekem úgy tűnt) mérhetetlen szexuális szükséglete volt. Ehhez jött még az apja új felesége és az Atzéval való hiányos kapcsolat.

Egyszóval: összecsaptak a feje fölött a hullámok.

Az akkori évek óta nem találkoztam vele többé. Egyszer úgy hallottam, hogy elhagyta Atzét és onnantól az öccsével élt együtt. Biztosan nem lehet könnyű egy húszas évei közepén járó asszonynak egy tizenhat éves fiúval együtt élni. És ehhez jött még a gyermek is.

Uli hébe-hóba meglátogatta apját. Nem tudom, milyen kapcsolat volt közöttük. Egyszer aztán az apa meghalt. A felesége egyedül maradt a házban és közös gyermekükről gondoskodott.

Sokkal később Uli beköltözött a házba. Mostohaanyja elköltözött onnan. Hogy később mi történt, arra már nem derült fény.

Nemrég látogatást tettem a városban. Elmentem Dr. Huschke háza mellett. Megláttam két csengőgombot, amelyekhez családnevek voltak kitéve. Az egyiket nem ismertem.

A másik Uli születési neve volt. Becsöngethettem volna. Lehet, hogy Uli nyitott volna ajtót: harminc évvel öregebben, húsz kilóval súlyosabban. Mit tudtam volna olyat mondani, ami érdekelhette volna őt? És mit mondhatott volna ő nekem? Persze, érdeklődhettem volna Atze iránt. De ki tudja: bizonyos körülmények között ez már rossz kérdés lehetett volna és csak régi sebeket szakított volna fel...

Így hát maradnak az emlékek; azok az emlékek, amelyek valahogy mind Dr. Huschke villájához kötődnek:

Visszaidézem a Dr. Huschkéhoz és penicillininjekcióihoz – értelmetlen, romboló penicillininjekcióihoz – kötődő emlékeimet.

Látom magam előtt apámat, ahogy a kórházi ágyam mellett áll; kissé ferdén a különböző hosszúságú lábai miatt. És mellette látom állni kicsi, kövér anyámat. Sötétben állnak; csak körvonalait látom. És aztán eltűnnek.

Emlékszem csokiszórásos sütiként eltöltött pubertásomra, a szép Antjéra és Ulira; meg Atzéra, ahogy a fürdőkádban fekszik és százmárkásokat szór magára. Újra meg újra.

És még sok másra is emlékszem: mindenre, ami egyszer volt és elmúlt. A körvonalak még nagyon hosszú idő után is felismerhető képekké illeszkednek össze.

Uli apját is újból látom: egy parkbeli padon ül, miközben esik az eső. Mellette gubbaszt Jockey, a kis törpe snaucer. Szomorúan néz maga elé. Talán az eső miatt, talán azért, mert érzi: gazdája úrnője halálára vár. Nem tudom. Uli apja egy cigarettát szív. Teljesen nyugodt és mégis valahogy feszült. Időt kell nyernie. Csak várnia kell, amíg elmúlik a dolog. Tudja, hogy a felesége ma megint megteszi és ő már nem akarja visszahozni az asszonyt, semmiképpen! Soha! Utolsó éveit a szeretőjével akarja eltölteni. Igen, tényleg ezt akarja. Végre újra szabadon akar lélegezni.

Amikor hazaérkezik, egyidejűleg megdöbben és megkönnyebbül. Most már szabad. Szabad! Szívéről hatalmas kő gördül le. Egy dal ötlík eszébe:

Csöndben járja át lelkem
eme kedves csendülés;
szólj hát, szólj kis tavaszének,
zengjen messze minden rezdülés!

És tudja, hogy új tavasz kezdődhet számára. Élete utolsó tavasza...

Hova

Mondd, hol vannak a sírok
hol keressük őket?
Mondd, hol vannak a sírok
miért ez következett?
Mondd, hol vannak a sírok
Virágok intenek nyári szélben
Mikor értjük meg valaha,
Mikor értjük meg valaha?

Ha feltekintünk a végtelen űrbe és egy tőlünk messze, távoli csillag vagy bolygó fényét látjuk, akkor olyasmit látunk, ami már régen elmúlt. A múltba tekintünk vissza.

Tükörképhez hasonlóan ebben a fényben az összes megtörtént esemény részletes információja benne van. Egy tükörképhez hasonlóan; csak hogy a tükörképben ezek az események késedelem nélkül látszódnak, mert közvetlenül a tükör előtt állunk, és a fény a recehártyánkon egyszeriben a megszokott hatást hozza létre: mármint a tükörképet.

Ha feltekintünk a végtelen űrbe, akkor a megfigyelt csillag nem feltétlenül azon a meghosszabbított egyenesen keresendő, amit a szemünk, illetve agyunk hitet el velünk. A megfigyelt csillag fénye ugyanis más nagytömegű égitestekből eredő gravitációs hatások következtében eltérülhet.

Képzeljük el a következőt:

Az a fény, amelyet a Föld a Naptól kap, vissza is verődik és végigszágul a világűrön át; harminc éven át. És aztán éppen ezen gravitációs eltérítések hatására visszatér a Földre és egy vetítívászonra jut. És akkor minden pontosan látható; mi történt és hogyan történt. És akkor majd tudható, hogyan élt az egyik ember és hogyan halt meg egy másik. És az úgy volt, ahogy látható. És akkor virágokat viszünk a sírokra – vagy mégsem. És mindkét történés jelentéktelenné válik.

Egyszer majd eljön az idő, amikor utolsó szelet kenyeredet eszed, utolsó pohár borodat iszod és utoljára szeretsz egy asszonyt. És akkor az utolsó fénysugár is eltűnik rólad az űrben. És talán még látni fognak téged. Száz év – vagy ezer év múltán.

A fordítás Mikovics Dezső munkája.
Készült 2014. kora tavaszán